

Một số vấn đề lý luận về quản lý xây dựng văn hóa nhà trường tại các trường mầm non tư thục

Phạm Thị Loan*

Học viên Cao học – Trường Đại học Trà Vinh

Received: 28/8/2024; Accepted: 14/9/2024; Published: 25/9/2024

Abstract: From the research results, the article presents some theoretical issues on: Management of building school culture at private kindergartens. From there, it is the basis for studying the current situation.

Keywords: Building school culture, private kindergarten

1. Đặt vấn đề

Văn hóa nhà trường (VHNT) là sự tổng hòa toàn bộ sự phát triển của nhà trường từ hoạt động đào tạo, giáo dục, quản lý nhân lực, người học, cơ sở vật chất, giao tiếp và ứng xử trong nhà trường,... Xây dựng VHNT là xây dựng hoạt động giảng dạy, giáo dục nhân cách người học phù hợp, hiệu quả; xây dựng cách thức ứng xử văn minh, lịch sự, thân thiện trong nhà trường; xây dựng cơ sở vật chất của nhà trường hiện đại, tiện dụng, đảm bảo môi trường không bị ô nhiễm, không gian và cảnh quan sạch đẹp. Một nhà trường có môi trường văn hóa tốt là một nhà trường giáo dục có chất lượng cao, có sự phát triển bền vững, có uy tín trong cộng đồng và toàn xã hội. Bên cạnh những tác động tích cực, vẫn còn những biểu hiện, hành vi tiêu cực hàng ngày, hàng giờ tác động sâu sắc đến quá trình giáo dục trong các nhà trường, nó tác động mạnh mẽ đến HS - một thế hệ tương lai của đất nước. Vì vậy vấn đề quản lý xây dựng VHNT tại các trường mầm non tư thục (MNTT) là cần thiết. Từ kết quả nghiên cứu, bài viết trình bày một số vấn đề lý luận về quản lý xây dựng VHNT tại các trường MNTT góp phần hệ thống hóa cơ sở lý luận về xây dựng VHNT.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Trường MNTT trong hệ thống giáo dục quốc dân

Theo Điều lệ Trường mầm non, Ban hành kèm theo Thông tư số 52/2020/TT-BGDĐT ngày 31 tháng 12 năm 2020 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo; tại

Điều 4. Các loại hình của trường mầm non có quy định:

“1. Trường mầm non công lập do Nhà nước đầu tư, bảo đảm điều kiện hoạt động và đại diện chủ sở hữu.

2. Trường mầm non dân lập do cộng đồng dân cư ở cơ sở gồm tổ chức và cá nhân tại thôn, ấp, bản, làng,

buôn, phum, sóc, xã, phường, thị trấn đầu tư xây dựng cơ sở vật chất và bảo đảm điều kiện hoạt động.

3. Trường MNTT do nhà đầu tư trong nước hoặc nhà đầu tư nước ngoài đầu tư và bảo đảm điều kiện hoạt động.”

Tại Khoản 3 Điều 9 quy định Hội đồng trường của trường tư thục

“a) Hội đồng trường của trường tư thục là tổ chức quản trị nhà trường, thực hiện quyền đại diện cho nhà đầu tư và các bên có lợi ích liên quan, chịu trách nhiệm tổ chức thực hiện quyết định của nhà đầu tư về phương hướng hoạt động, quy hoạch, kế hoạch phát triển, tổ chức, nhân sự, tài chính, tài sản, bảo đảm thực hiện mục tiêu giáo dục, phù hợp với quy định của pháp luật.”

Thành phần của hội đồng gồm: đại diện nhà đầu tư, thành viên trong và ngoài trường. Hội đồng trường có chủ tịch, thư ký và các thành viên khác. Số lượng thành viên của hội đồng trường là số lẻ và ít nhất là 03 người. Nhiệm kỳ của hội đồng trường là 05 năm. Nhiệm vụ và quyền hạn của hội đồng trường là

Xây dựng kế hoạch phát triển nhà trường theo quy định của pháp luật.

Quyết nghị thông qua quy chế tổ chức và hoạt động của nhà trường; xem xét, sửa đổi, bổ sung các quy chế, quy định của nhà trường khi cần thiết.

Phê duyệt dự toán, quyết toán tài chính hằng năm và giám sát việc quản lý, sử dụng tài chính, tài sản của nhà trường.

Phê duyệt phương án chung về tổ chức bộ máy và những vấn đề liên quan đến tổ chức, nhân sự của nhà trường. Đề cử và đề nghị công nhận hoặc hủy bỏ việc công nhận hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, trình cấp có thẩm quyền xem xét, ra quyết định công nhận.

Giám sát việc thực hiện các nghị quyết của hội đồng trường, việc thực hiện quy chế dân chủ trong các

hoạt động của nhà trường; giám sát hiệu trưởng và kế toán trưởng trong việc chấp hành các quy định.

2.2. Xây dựng VHNT của trường mầm non tư thục

Không riêng trường MNT mà tất cả loại hình trường mầm non đều phải xây dựng VHNT. Vì qua đó có tác động đến mọi khía cạnh sự phạm của nhà trường, đến chất lượng cuộc sống và hiệu quả hoạt động của nhà trường, xây dựng VHNT có ý nghĩa tích cực đối với trẻ, với GV và cả lãnh đạo nhà trường. VHNT ở trường mầm non là tập hợp tất cả những yếu tố làm nên bản sắc riêng biệt giữa các trường mầm non, tập hợp các yếu tố tạo nên cấu trúc VHNT ở trường mầm non có thể khái quát thành các nhóm như:

Tầm nhìn, sứ mệnh và mục tiêu và chính sách, các chuẩn mực và nội quy; Các giá trị, niềm tin, chuẩn mực hành vi và truyền thống của nhà trường; Cảnh quan sự phạm, đồng phục, các nghi thức, nghi lễ; Nhu cầu, cảm xúc và phong cách lãnh đạo, làm việc; Xây dựng bầu không khí của tổ chức nhà trường. Có một số yếu tố cơ bản của VHNT như sau: - Kế hoạch chiến lược phát triển nhà trường là những định hướng cho sự phát triển của nhà trường: Tầm nhìn, sứ mệnh, hệ thống giá trị, mục đích/mục tiêu phát triển nhà trường;

- Ảnh hưởng của các nhà lãnh đạo trong nhà trường đến mọi thành viên;

- Các chính sách khuyến khích cho mọi hoạt động trong nhà trường;

- Xây dựng phương châm xử thế, bầu không khí chung cho cộng đồng;

- Xây dựng khung cảnh nhà trường, cách bài trí lớp học;

- Xác định sự đặc trưng của nhà trường thông qua Logo, khẩu hiệu, băng hiệu, biểu tượng;

- Xây dựng truyền thống trường qua đồng phục, các nghi thức, nghi lễ; - Quan tâm đến nhu cầu, cảm xúc, mong muốn của cá nhân;

- Xây dựng thương hiệu trường... Vì vậy, xây dựng VHNT được hiểu là quá trình kế thừa, xây dựng và xây dựng những giá trị văn hóa đã tồn tại trong nhà trường. Xây dựng VHNT không hoàn toàn ở việc tạo nên một giá trị văn hóa hoàn toàn mới, xây dựng đồng nghĩa là kế thừa và xây dựng những giá trị tích cực phù hợp với điều kiện hoàn cảnh từng nhà trường, đồng thời cũng loại bỏ đi những giá trị tiêu cực, không phù hợp hoặc cản trở sự xây dựng của nhà trường. Xây dựng VHNT là hình thành các giá trị vật chất và các giá trị tinh thần của nhà trường theo một phương hướng nhất định. Quá trình này gồm việc hình thành các giá trị mới và bảo lưu, phát huy các giá trị đã có phù hợp. Vì thế xây dựng VHNT là việc hình thành các giá trị văn

hóa của nhà trường thông qua các biểu hiện tích cực (có văn hóa): - Nuôi dưỡng bầu không khí cởi mở, dân chủ, hợp tác, tin cậy và tôn trọng lẫn nhau; - Mỗi thành viên đều biết rõ công việc mình phải làm, hiểu rõ trách nhiệm, luôn có ý thức chia sẻ trách nhiệm, tích cực tham gia vào việc ra các quyết định dạy và học; - Coi trọng con người, cổ vũ sự nỗ lực hoàn thành công việc và công nhận sự thành công của mỗi người; khuyến khích đối thoại và hợp tác, làm việc nhóm; nhà trường có những chuẩn mực để luôn luôn cải tiến, vươn tới; - Sáng tạo và đổi mới; khuyến khích GV cải tiến phương pháp nâng cao chất lượng dạy và học; - Khuyến khích CBQL, GV tham gia bồi dưỡng để nâng cao trình độ, đáp ứng chuẩn nghề nghiệp; chia sẻ kinh nghiệm và trao đổi chuyên môn; - Chia sẻ quyền lực, trao quyền, khuyến khích tính tự chịu trách nhiệm; - Chia sẻ tầm nhìn; ngăn ngừa những biểu hiện tiêu cực, không lành mạnh (thiếu văn hóa)...

Mục tiêu xây dựng VHNT ở trường MNTT cần phải dựa trên cách tiếp cận xây dựng văn hoá tổ chức và các yếu tố ảnh hưởng VHNT. Từ đó, xác định một số căn cứ quan trọng để xây dựng VHNT, xuất phát từ:

- Mục tiêu giáo dục và các nhiệm vụ chính trị của nhà trường.

- Yêu cầu đổi mới giáo dục.

- Lịch sử phát triển và truyền thống của nhà trường.

- Các chuẩn mực cần có trong các quan hệ: cô với cô, trẻ với trẻ, cô với trẻ, giữa người quản lý với GV và trẻ.

- Các chuẩn mực đạo đức và các giá trị văn hóa thẩm mỹ, nhu cầu, mong đợi và ước muốn của CBQL, GV và trẻ, điều kiện cơ sở vật chất...

2.3. Quản lý xây dựng VHNT ở trường mầm non tư thục

2.3.1. Lập kế hoạch xây dựng VHNT ở trường mầm non tư thục

Lập kế hoạch xây dựng VHNT ở trường MNTT là xây dựng kế hoạch, xác định rõ mục tiêu, nội dung và chương trình xây dựng VHNT phù hợp đặc điểm, tình hình của nhà trường. Việc lập kế hoạch cần dựa vào các căn cứ pháp lý, cơ sở thực tiễn, thực trạng của nhà trường, nắm bắt được thực tế về VHNT để từ đó xác định được điểm mạnh để phát huy và điểm yếu để hạn chế. Điều này cần thiết cho quá trình xây dựng VHNT ở trường mầm non. Kế hoạch xây dựng VHNT vừa là kim chỉ nam cho mọi hoạt động xây dựng VHNT ở trường mầm non cũng vừa là công cụ để CBQL nhà trường làm căn cứ để đánh giá các hoạt động.

2.3.2. Tổ chức nguồn lực và lực lượng xây dựng VHNT ở trường mầm non tư thục

Do trường MNTT “Do nhà đầu tư trong nước hoặc nhà đầu tư nước ngoài đầu tư và bảo đảm điều kiện hoạt động.” nên việc tổ chức lực lượng xây dựng VHNT ở trường MNTT có vai trò cầu nối đầu tư trong thực hiện các mục tiêu, nội dung, chương trình kế hoạch đề ra. Để tổ chức tốt các hoạt động cần có sự sắp xếp, phân phối các nguồn lực, phân công trách nhiệm rõ ràng cho từng thành viên trong tổ chức từ sự phân công cụ thể trong Hội đồng trường, Ban giám hiệu và GV cùng các thành viên khác trong nhà trường. VHNT có trong mọi hoạt động của nhà trường, hình thành nên văn hóa ứng xử, văn hóa giao tiếp, văn hóa dạy, văn hóa học, văn hóa lãnh đạo, văn hóa quản lý...

2.3.3. Chỉ đạo triển khai xây dựng VHNT ở trường mầm non tư thục

Chỉ đạo là một chức năng mang tính điều hành, điều khiển khi hoạt động đã diễn ra trong thực tế. Chỉ đạo bao gồm cả hướng dẫn công việc, liên kết, liên hệ, động viên mọi thành viên trong nhà trường thực hiện đúng mục tiêu, nội dung, chương trình kế hoạch đề ra. VHNT mang tính bao trùm, nó vừa mang tính cá nhân vừa mang tính xã hội nên việc chỉ đạo cần phải khéo léo, tránh mệnh lệnh, sử dụng quyền lực. Để đạt được hiệu quả cao trong công tác chỉ đạo ngoài phân công công việc cho từng cá nhân, tập thể thực hiện thì nên chú ý vào việc liên kết các thành viên, tổ chức cùng thực hiện công việc đặc biệt đó là những việc mang tính lâu dài như xây dựng VHNT. Trong quá trình chỉ đạo thực hiện cần đồng thời ngăn chặn, phê phán những sai trái, vi phạm thúc đẩy sự tự giác thực hiện nhiệm vụ.

2.3.4. Kiểm tra thực hiện xây dựng VHNT ở trường MNTT

Kiểm tra là khâu quan trọng của một hoạt động quản lý giúp nhà quản lý thu nhận thông tin phản hồi về tình hình thực hiện các quyết định của nhà quản lý. Kiểm tra có thể diễn ra trong suốt quá trình từ lập kế hoạch, tổ chức cho đến chỉ đạo. Tuy nhiên, để tổng kết một quá trình xây dựng VHNT thì giai đoạn kiểm tra sau cùng là quan trọng hơn cả, trong đó có kết hợp với kiểm tra thường xuyên. Kiểm tra sẽ giúp nhà quản lý thấy được những kết quả, nguyên nhân của kết quả cũng như những hạn chế và nguyên nhân của những hạn chế đó để đưa ra biện pháp tiến hành khắc phục. Một lưu ý khác nữa là kiểm tra phải tạo nên động lực cho các thành viên. Nếu kiểm tra mang tính kìm hãm sự phát triển của tổ chức thì đó là kiểm tra, đánh giá không khoa học, sai mục đích. Kiểm tra, đánh giá nhằm đi đến việc ghi nhận kết quả, sau đó tiến hành biểu dương, khen thưởng, khuyến khích mọi

thành viên phấn đấu vươn lên; đồng thời, ngăn chặn, phê phán những sai trái, vi phạm thúc đẩy sự tự giác thực hiện nhiệm vụ. e) Quản lý các nguồn lực phục vụ xây dựng VHNT ở trường mầm non Nguồn lực ở nhà trường mầm non bao gồm tổng hợp của nhiều nguồn lực, trong đó chủ yếu là các nguồn lực như: Nguồn nhân lực, nguồn tài lực, nguồn vật lực, trong đó nguồn nhân lực là nguồn lực quan trọng và quyết định nhất. Nguồn lực văn hóa chính là tổng thể các yếu tố văn hóa tác động đến tới các hoạt động kinh tế xã hội. Nguồn lực văn hóa là sức mạnh vừa hữu hình, vừa vô hình, thúc đẩy sự phát triển kinh tế xã hội theo hướng vì hạnh phúc của con người và cộng đồng xã hội. Để một tổ chức nhà trường trở thành văn hóa thực sự theo đúng nghĩa của nó cần có sự phối hợp của nhiều lực lượng xã hội trong đó. Quản lý các nguồn lực phải đảm bảo đúng pháp luật, khoa học, có hướng đích và phải có tính đặc thù của địa phương... cần phải tuân thủ theo pháp luật quy định

3. Kết luận

Bài viết đã hệ thống hóa cơ sở lý luận về quản lý xây dựng VHNT ở trường MNTT, bao gồm: Trường MNTT trong hệ thống giáo dục quốc dân, vai trò và ảnh hưởng của VHNT ở trường MNTT, cấu trúc VHNT của trường mầm non, biểu hiện của VHNT ở trường MNTT; quản lý về xây dựng VHNT ở trường mầm non tư thục... tác giả đã xây dựng được khung lý thuyết của quản lý xây dựng VHNT tại các trường MNTT... là cơ sở đảm bảo các yêu cầu định hướng tiến hành khảo sát đánh giá thực trạng xây dựng VHNT ở trường các mầm non tư thục của các địa phương ở bài viết tiếp theo. Tóm lại quản lý xây dựng VHNT ở trường MNTT là một công tác quản lý đòi hỏi cả quá trình lâu dài, thường xuyên và liên tục, còn đòi hỏi tất cả thành viên trong nhà trường phải có tinh thần và trách nhiệm cao, từ đó có biện pháp thực hiện hiệu quả.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TƯ (2013), *Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư 27/2020/TT-BGDĐT về Quy định đánh giá HSTH*. Hà Nội
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư 28/2020/TT-BGDĐT ban hành Điều lệ trường tiểu học*. Hà Nội
4. Quốc hội (2019), *Luật Giáo dục (Bổ sung, sửa đổi 2019)*, Hà Nội